Pomniki

Plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu

Rok 1920

Przypomnienie z poprzedniej lekcji

Po zakończeniu I wojny światowej, kiedy Polska odradzała się po wielu latach zaborów, na terenach Warmii i Mazur przeprowadzono plebiscyt, który miał zadecydować o ich przynależności do Polski lub do Niemiec. Jedynie rejon Działdowa, ze względu na przebiegającą tamtędy linię kolejową, przyznano Polsce od razu. Plebiscyt ten zakończył się druzgocącą wręcz klęską Polski. O ile w okolicach Olsztyna ilość głosów oddanych na Polskę i Niemcy była mniej więcej porównywalna, a w okolicach Lubawy nawet trzy wioski wróciły do Polski, o tyle na Mazurach były miasta i gminy, w których za Polską oddano kilka lub kilkanaście głosów. Przyczyn takiego wyniku było wiele. Dawniej zwracano szczególną uwagę na działalność niemieckich bojówek i zastraszanie ludzi, chcących głosować za Polską.

Tymczasem choć czynnik ten miał znaczenie, a nawet doszło do śmiertelnego pobicia czołowego działacza mazurskiego Linki, to jednak jego znaczenie jest mniejsze, niż mu się przypisuje. Większe znaczenie miały inne czynniki. Trzeba pamiętać, że Niemcy, choć przegrały wojnę, były nadal silne i świetnie zorganizowane, a do działań plebiscytowych zaangażowały cały swój potencjał. W tym czasie Polska miała problemy, których skala jest dla nas wręcz niewyobrażalna. Największym z nich była Armia Czerwona, która właśnie wtedy była w ofensywie i wyglądało na to, że nic jej nie zatrzyma – dla wielu głosujących też mógł to być istotny czynnik wpływający na ich decyzję, były nawet przypadki ucieczki z polskiej już Działdowszczyzny do Prus.

Osobne problemy dotyczyły Śląska, konfliktu z Czechami, scalania trzech fragmentów ziem polskich w jedno, całej masy innych nie sposób wymienić. Cóż w porównaniu z tym znaczyły nieszczęsne Warmia i Mazury? Musiały zostać pozostawione same sobie przeciwko całemu potencjałowi Niemiec. Duże znaczenie miało również to, że zgodnie z tym, co było napisane na kartach do głosowania, wybór następował nie między Polską a Niemcami, tylko między Polską a Prusami – to tak, jakby Ślązacy mieli do wyboru między Polską a Śląskiem (i aż się prosi postawić pytanie, jaki byłby wynik takiego wyboru). Trzeba mieć na uwadze, że w tych czasach poczucie przynależności regionalnej wśród ludności było silniejsze, niż państwowej czy narodowej, a ludności Mazur dotyczyło to w szczególnym stopniu. Były też inne przyczyny. Jedno nie ulega wątpliwości: wynik plebiscytu pokazał, że choć ziemie te wiele łączy z Polską, to również mają one swoją silną specyfikę i wiele cech szczególnych.

Źródło:
https://pl.wikipedia.org/wiki/Plebiscyt_na_Warmii_i_Mazurach

Pomnik plebiscytowy w Gryźlinach

Pomnik plebiscytowy – Pluski

Pomnik plebiscytowy - Bisztynek (niem. Bischofstein)

Pomnik plebiscytowy - Boguszewo (niem. Bogunschowen)

Pomnik plebiscytowy - Ełk - Lyck

Pomnik plebiscytowy - Prostki (niem. Prostken powiat Olecko)

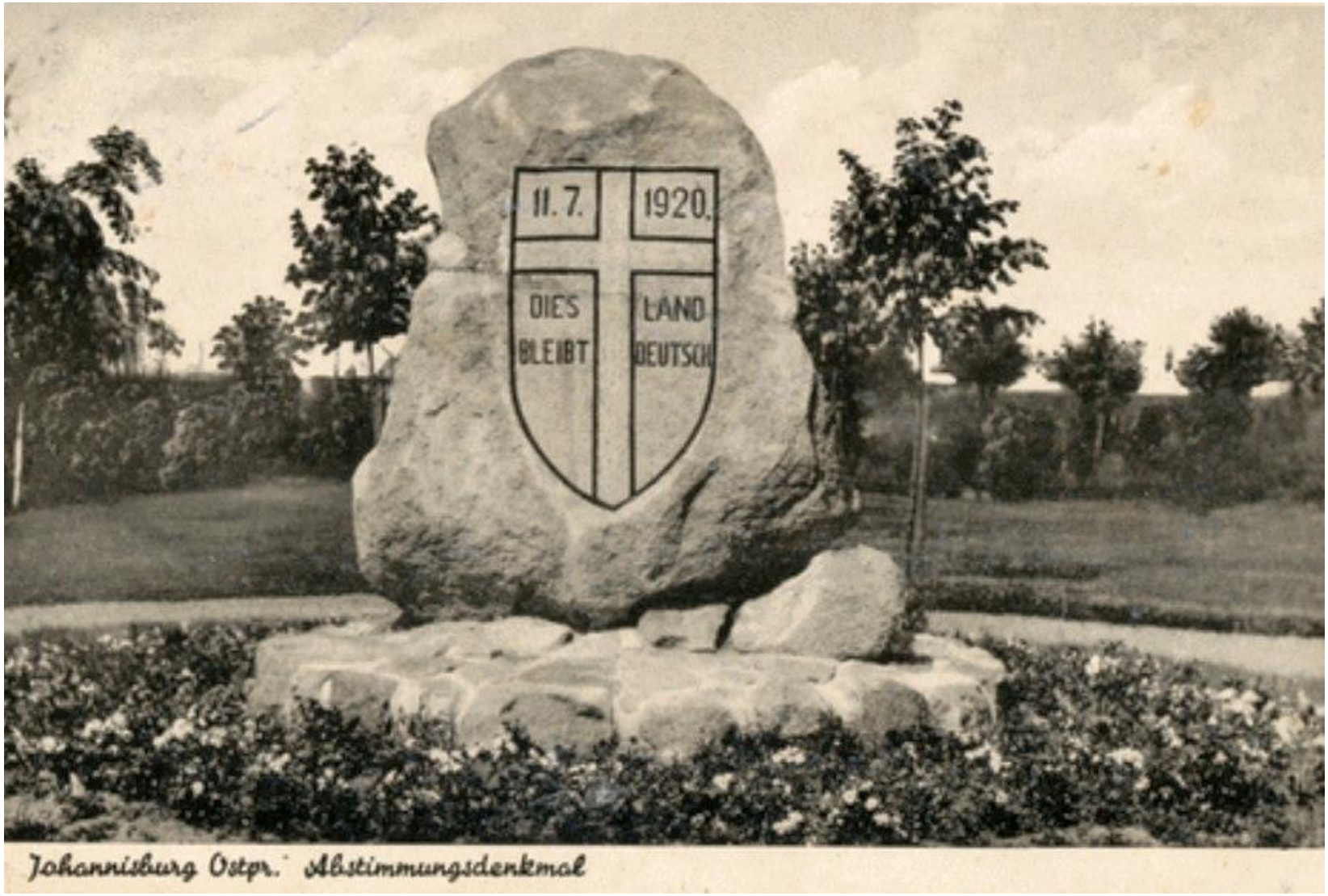

Pomnik plebiscytowy - Pisz (dawniej Jańsbork albo Jansbork, niem. Johannisburg, prus. Pīsis)

Pomnik plebiscytowy w Stawigudzie

Pomnik plebiscytowy – Olsztyn